WIKIPEDIA

Nauruaans

Nauruaans (*Dorerin Naoero*) is een Austronesische taal die voornamelijk op het Oceanische eiland Nauru wordt gesproken, naast het Engels. In veel landen heet het Nauruaans Nauruan.

Wereldwijd heeft Nauruaans zo'n achtduizend sprekers. In de de facto hoofdstad Yaren wordt een dialect gesproken dat eveneens Yaren wordt genoemd. In 1907 publiceerde Philip Delaporte een woordenboek Duits-Nauruaans, dat circa 1650 Duitse woorden bevat en circa 1300 Nauruaanse.

Nauruaans (Dorerin Naoero)	
Gesproken in	Nauru
Sprekers	7.000
Taalfamilie	Austronesisch ▪ Malayo-Polynesisch ▪ Oceanisch ▪ Micronesisch ▪ **Nauruaans**
Dialecten	▪ Yaren
Alfabet	Latijns
Officiële status	
Officieel in	▪ Nauru
Taalcodes	
ISO 639-1	na
ISO 639-2	nau
ISO 639-3	nau
Portaal	**Taal**

Inhoud

Alfabet

In het alfabet waren er eerst 17 letters in gebruik:

- De vijf klinkers: a, e, i, o, u
- Twaalf medeklinkers: b, d, g, j, k, m, n, p, q, r, t, w

De letters c, f, h, l, s, v, x, y en z waren niet inbegrepen. Er zijn echter meer letters bij gekomen door de invloed van andere talen, zoals het Duits, Tok Pisin en Kiribatisch.

Taalreformatie van 1938

In 1938 was er een voorstel van het Nauruaanse taalcomité en van Timothy Detudamo om de taal makkelijker leesbaar te maken voor Europeanen en Amerikanen. Een vermeerdering van diakritische tekens zou helpen om het verschil in de klinkers te benadrukken. In plaats van een tilde zou er gebruikgemaakt worden van een accent grave. De "õ" werd dus een "ò". De "ã" werd een "e".

De "y" werd geïntroduceerd om het verschil met de Engelse "j" aan te duiden. Hierdoor werd bijvoorbeeld "ijeji" in "iyeyi" veranderd. Ook de "ñ" werd door de "ng" vervangen om het verschil met de Spaanse ñ aan te duiden. Ook "bu" en "qu" werden vervangen. Dit werden "bw" en "kw". De "ts" was door de "j" vervangen, omdat het dezelfde uitspraak heeft als de Engelse "j". Als laatste werd de geschreven "w" op het einde van een woord weggehaald.

Niet al van deze ideeën zijn doorgekomen: de "õ" en "ũ" zijn nog steeds in gebruik en worden niet met een accent grave geschreven. De "ã" en "ñ" daarentegen zijn zeldzaam en worden nu vervangen door "e" en "ng". Ook de "bw" en "kw" zijn in gebruik. De "j" nam dan wel de plaats in van de "ts", maar sommige woorden worden nog steeds met de "ts" geschreven. Bijvoorbeeld Baiti en Ijuw, terwijl deze volgens de reformatie *Beiji* en *Iyu* hadden moeten worden. De "y" is wel bijna helemaal geaccepteerd.

De volgende 29 Latijnse letters zijn in gebruik:

- Klinkers: a, ã, e, i, o, õ, u, ũ
- Halfklinkers: j
- Medeklinkers: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, ñ, p, q, r, s, t, w, y, z

Uitspraak van de klinkers

De klinkers met een tilde worden zoals Duitse letters met een umlaut uitgesproken. De ã wordt dus een ä. De ũ is een uitzondering hierop, want deze wordt, voor zover bekend, hetzelfde uitgesproken.

Foneem	**Allofoon**	**Foneem**	**Allofoon**
/ii/	[iː]	***/uu/***	[ɨː ~ uː]
/i/	[ɪ ~ ɨ]	***/u/***	[ɨ ~ u]
/ee/	[eː ~ ɛː]	***/oo/***	[oː ~ ʌ(ː) ~ ɔ(ː)]
/e/	[ɛ ~ ʌ]	***/o/***	[ʌ]
/aa/	[æː]	***/ɑɑ/***	[ɑː]
/a/	[æ ~ ɑ]	***/ɑ/***	[ɑ ~ ʌ]

- De **a** heeft vijf verschillende klanken:
  - Zoals in het Engelse *father*. Bijvoorbeeld: *abab* (doden)
  - Zoals in het Franse *madame*. Bijvoorbeeld: *e man* (hij is gestorven)
  - Zoals in het Engelse *quantity*. Bijvoorbeeld: *ouwak* (groot)
  - Zoals in het Franse *lâche*. Bijvoorbeeld: *eokan* (de zon)
  - Zoals in het Nederlandse *breed*. Bijvoorbeeld: *imuinãn* (die nieuwheden)
- De **e** heeft drie verschillende klanken:
  - Zoals in het Engelse *pet*. Bijvoorbeeld: *emedena* (de straat)
  - Zoals in het Engelse *pain*. Bijvoorbeeld: *innen* (zijn moeder)
  - Zoals in het Nederlandse *nee*. Bijvoorbeeld: *bebe* (licht, niet zwaar)
- De **i** heeft twee verschillende klanken:
  - Zoals in het Nederlandse *zin*. Bijvoorbeeld: *imin* (ding)
  - Een mix tussen de Nederlandse u in *muur* en de Nederlandse i in *zin*. Bijvoorbeeld: *ninenin* (vastdraaien)
- De **o** heeft drie verschillende klanken:

  - Zoals in het Nederlandse *dol*. Bijvoorbeeld: *bobo* (reiken)
  - Zoals in het Engelse *son*. Bijvoorbeeld: *ekom* (reiken)
  - Zoals in het Nederlandse *dun*. Bijvoorbeeld: *ebõg* (zoetwater)

- De **u** heeft drie verschillende klanken:
  - Zoals in het Nederlandse *doen*. Bijvoorbeeld: *dudu* (wateren als werkwoord)
  - Zoals in het Nederlandse *muur*. Bijvoorbeeld: *ibũgibũgi* (gras)
  - Zoals in het Nederlandse *muur*, maar dan dieper. Bijvoorbeeld: *iju* (vis)
  - Een mix tussen de Nederlandse oe in *doen* en de Nederlandse uu in *muur*. Bijvoorbeeld: *ewadudu* (heuvel)

Dialecten

Volgens een bericht uit Sydney in 1937 bestond er op Nauru een grote dialectvariatie, hier en daar was er zelfs geen onderlinge verstaanbaarheid mogelijk. Deze is echter weggeëbt nadat Nauru een kolonie werd van Duitsland in 1888. Ook het feit dat er voor het eerst Nauruaanse teksten verschenen heeft meegeholpen de dialectvariatie te reduceren. De invloed van buitenlandse talen speelde bij de vorming van de eenheidstaal eveneens een rol. Deze taal, het hedendaagse Nauruaans, werd gepromoot door woordenboeken en Bijbelvertalingen van Alois Kayser en Philip Delaporte.

Vandaag de dag zijn er nog maar weinig verschillen in de taal. In het district Yaren en daaromheen wordt een dialect gesproken, het Yaren, dat enigszins verschilt van het Standaardnauruaans.

Externe links

- (nl) Woordenlijst Nauruaans - Nederlands (https://nl.wiktionary.org/wiki/Categorie:Woorden_in_het_Nauruaans)

Zoek ***Nauruaans*** op in het WikiWoordenboek.

Zie de ***Nauruaanstalige uitgave*** van Wikipedia.